

ปุมแพทยจุฬา

๕๐ ปี

50 ปี แพทยศาสตร์จุฬาฯ
พัฒนาการแพทย์ยุคใหม่

ร่วมกับสภาอากาศไทย
ก้าวไกลสู่สากล

ปรัทธศนั้แพทยจุฬา ฯ

จากพระราชปรารภของพระบาทสมเด็จพระ
ปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 แห่งราชวงศ์
จักรีในระหว่างที่เสด็จพระราชดำเนินในพิธีประสาท
ปริญญาและอนุปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของ
มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อวันที่ 23 เมษายน
พุทธศักราช 2489 มีใจความสำคัญว่า “พระองค์ใคร่จะ
ให้มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ผลิตจำนวนแพทย์ผู้ได้
ศึกษาจนสำเร็จตามหลักสูตรให้มีปริมาณมากขึ้น เพื่อ
ออกมาช่วยเหลือประเทศชาติ” ทำให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบ
ในขณะนั้นได้แสวงหาหาทางที่จะดำเนินการได้สำเร็จ
ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคอย่างใหญ่หลวง แต่เมื่อ
เป็นพระราชปรารภและพระราชประสงค์ ประกอบกับ
พระบุญญาบารมีแห่งองค์พระผู้ทรงเป็นพระมหากษัตริย์
ราชอันเป็นที่รักยิ่งของชาวไทย อีกทั้งทรงเป็น
พระราชโอรสของสมเด็จพระบรมราชชนก ผู้ทรงมีพระ
มหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงต่อวงการแพทย์ไทย
เป็นผลให้สามารถจัดตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งที่สองขึ้นได้คือ
คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มหา
วิทยาลัยแพทยศาสตร์ ซึ่งเริ่มเปิดสอนอย่างเป็นทางการ
ครั้งแรกในวันที่ 11 มิถุนายน พุทธศักราช 2490

จากวันนั้นมาจนถึงวันนี้ (มิถุนายน 2540)
โรงเรียนแห่งที่สองซึ่งจัดตั้งขึ้นอย่างฉุกฉลุกรุก อาศัย

กลยุทธ์และความสามัคคีร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย
แพทยศาสตร์กับสภาอากาศไทย ก็ได้ดำเนินการมาจน
ครบ 50 ปี จากโรงเรียนแพทย์ที่มีโรงเรียนเพื่อสอนเล็ก ๆ
4 หลังและตึกขนาดปานกลาง 2 ชั้น 1 หลัง กลายมา
เป็นคณะแพทย-ศาสตร์ในระดับแนวหน้าของประเทศ
ผลิตแพทย์ออกไปรับใช้ชาติ ช่วยเหลือประชาชนผู้เจ็บ
ไข้ได้ป่วย เป็นจำนวน 4,765 คน ทั้งยังสามารถให้การ
ฝึกอบรมแพทย์เฉพาะทางอีกปีละกว่า 300 คน ทำการ
ค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการรักษาให้มีมาตรฐาน
ดำเนินการสำเร็จลุล่วงตามพระราชปรารภขององค์พระ
ผู้ให้กำเนิด

ในโอกาสครบรอบ 50 ปี แห่งการสถาปนา
คณะแพทยศาสตร์ได้ดำเนินการจัดหาข้อมูล ประวัติ
และวิวัฒนาการของคณะฯ ในระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่ง
นอกจากจะได้ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ของ
คณะฯ แล้ว ยังจะได้จัดทำเป็นหนังสือที่ระลึกในโอกาส
สำคัญนี้ด้วย เพื่อแสดงให้เห็นถึงประวัติความเป็นมา
วิวัฒนาการและความเจริญรุ่งเรืองของคณะแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในรูปแบบที่สร้างสรรค์ จึงได้
แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อดำเนินการ โดยมี รศ.นพ.
ปรีดา ทัศนประดิษฐ์ ท่านคณบดีท่านปัจจุบันเป็นประธาน
ซึ่งก็มีความเห็นร่วมกันว่าสมควรจัดทำเป็น 4 ภาค โดย

ปุมแพทยจุฬา 50 ปีนี้เป็นบทความที่รวบรวมเรียบเรียงถึงประวัติเหตุการณ์ ตลอดจนบุคคลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง
คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิวัฒนาการของโรงเรียนแพทย์แห่งนี้จนเจริญรุ่งเรืองมาถึงปัจจุบัน บทความอาจไม่ได้บันทึกได้
เรียงตามลำดับเหตุการณ์ หรือสมบูรณ์ครบถ้วน การกล่าวอ้างอิงถึงเฉพาะบางบุคคลก็ได้หมายความว่า ท่านผู้มีคุณูปการต่อคณะแพทยศาสตร์
อีกหลายท่านจะไม่ได้มีส่วนสำคัญ แต่เป็นการหยิบยกเพียงบางส่วนบางตอน ตามที่ผู้เรียบเรียงจะสนใจหยิบยกขึ้นมา เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้
ชาวแพทยจุฬาฯ ได้รำลึกย้อนอดีต ในวาระที่คณะแพทยศาสตร์แห่งนี้ ได้ถือกำเนิดมาจนครบ 50 ปี ในปีพุทธศักราช 2540 นี้

ภาคแรก เป็นการรวบรวมประวัติการก่อตั้งโรงเรียนแพทย์แห่งที่ 2 ขึ้นที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์กับสภากาชาดไทย รวบรวมเอกสารหลักฐานข้อมูลต่างๆ และความเป็นมา โดยเฉพาะในช่วงแรกของการก่อตั้ง

ภาคที่ 2 เป็นวิวัฒนาการความก้าวหน้า เริ่มตั้งแต่การก่อตั้ง คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในสังกัดมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มาจนเป็น คณะแพทยศาสตร์ในสังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวิวัฒนาการต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยพิจารณาในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการศึกษาทั้งนิสิตหลักสูตรด้านกายภาพ ด้านสังคมภายในคณะ และอื่นๆ เพื่อให้เห็นภาพเด่นชัดในแต่ละด้าน อีกทั้งสามารถใช้เป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ถึงความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการในช่วงหนึ่ง ๆ

ภาคที่ 3 เป็นการรวบรวมผลงานดีเด่นของคณะฯ และอาจารย์ที่เป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของคณะฯ รวมถึงเหตุการณ์สำคัญๆ ที่ได้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลา 50 ปี ที่ผ่านมา

ภาคที่ 4 เป็นการวิเคราะห์เพื่อมองภาพการพัฒนาในอนาคต

โดยที่ นายแพทย์นิสิต ลีละวงศ์ ได้เคยค้นคว้ารวบรวมเอกสารสำคัญ และเขียนเป็นหนังสือประวัติ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2424 และประวัติของสภากาชาดไทยกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในหนังสือที่ระลึก 72 ปี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พ.ศ. 2529 ท่านจึงเป็นผู้รวบรวมและเขียนเป็นหลักสำหรับภาคที่ 1 ในครั้งนี้ ท่านได้ทำการค้นคว้าเพิ่มเติม กับได้นำเรื่องราวจากหนังสือทั้งสองมารวมให้ต่อเนื่องกัน และเพิ่มเติมบางตอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีเรื่องราวของ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาลศิริราชพยาบาล โดยเห็นความสำคัญว่า ถ้าไม่มีสภากาชาดไทยก็ไม่มีโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ถ้าไม่มีโรงพยาบาลใหญ่ที่วังหลังก็ไม่มีคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล และถ้าไม่มีทั้งมหาวิทยาลัย และโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ก็จะไม่มีความหมายของคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้เลย

การรวบรวมประวัติของทุกฝ่ายไว้ด้วยกัน พร้อมกับหลักฐานเอกสารการติดต่อทั้งหลายจึงเป็นการสมควรและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แต่เนื่องจากเนื้อหาในบทความฉบับสมบูรณ์นั้นได้ถูกตีพิมพ์ไว้ในหนังสือ “ประวัติคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ไว้เป็นส่วนใหญ่มากกว่า 80% แล้ว จึงได้จัดทำหนังสือที่รวบรวมไว้อย่างสมบูรณ์นี้เป็นต้น ฉบับภาคที่ 1 เก็บเข้าไว้เป็น “ปฐมประวัติ” ของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงต่อไปในอนาคต โดยมีได้ตีพิมพ์เผยแพร่

ภาคที่ 2 จัดทำเป็นหนังสือ “จุฬาลงกรณ์-แพทยานุสรณ์ ๒๕๔๐ - ๒๕๔๐” ในรูปปกแข็ง ความหนา 184 หน้าเป็นความพยายามอย่างหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลง พัฒนาการของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากที่ได้เริ่มก่อตั้งในปีพุทธศักราช 2490 มีนักศึกษาในปีแรก 50 กว่าคน คณาจารย์ในปริมาณใกล้เคียงกัน ในนามของคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เจริญรุ่งเรืองมาจนถึงขณะนี้ ปีพุทธศักราช 2540 ครบ 50 ปีที่ได้ก่อตั้ง มีปริมาณนิสิตรับเข้าศึกษาจำนวน 180 คน คณาจารย์มากกว่า 300 คน ในนาม “คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” โดยสรุปส่วนสำคัญของประวัติการก่อตั้งที่มีปรากฏในภาคที่ 1 มาแสดงโดยย่อด้วย และครอบคลุมหัวข้อที่สำคัญทั้งหมด แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ 50 ปีที่กำเนิดกาล, ออนุสรณ์สถานแห่งพระมหากษัตริย์คุณ, วิวัฒนาการก้าวไกลรับใช้สังคม อุดมภูมิหาวิชา, วิพริตศนาแพทย์จุฬาลงกรณ์และปริทรรศน์แพทย์จุฬา ทั้งนี้โดยมี ศ.นพ.สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ, ผศ.พญ.นันทนา ศิริทรัพย์ เป็นบรรณาธิการ

ภาคที่ 3 ได้รวบรวมจัดทำและตีพิมพ์ขึ้นพร้อมๆ กัน กับภาคที่ 2 เป็นการหยิบจับผลงานดีเด่นและเหตุการณ์ที่สำคัญของคณะแพทยศาสตร์แห่งนี้มาแสดง ใช้ชื่อหนังสือว่า จุฬาลงกรณ์แพทยานุสรณ์ ๒๕๔๐ - ๒๕๔๐ เช่นกัน โดยมี ผศ.นพ.สมรัตน์ จารุลักษณะนันท์ เป็นบรรณาธิการ ภาคสุดท้าย ได้แก่

การวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสังเคราะห์ถึงรูปแบบการพัฒนา เพื่อนำไปสู่อนาคตอันแจ่มจรัสนั้น ยังมีปัญหาในการจัดทำต้นฉบับอยู่จึงยังมีได้ตีพิมพ์เผยแพร่

ด้วยเหตุนี้จุฬาลงกรณ์แพทยานุสรณ์ ๒๔๙๐ - ๒๕๔๐ ที่ได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นที่ระลึกในโอกาสเฉลิมฉลอง 50 ปี แห่งการก่อตั้งคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึง เป็นชุดที่ประกอบด้วยหนังสือ 2 เล่ม คือ ภาคที่ 2 ที่ว่าด้วยประวัติและวิวัฒนาการ กับอีกเล่มอันเป็นภาคที่ 3 เป็นเรื่องของเกียรติภูมิแพทยจุฬาฯ

ความเจริญก้าวหน้าที่ยังเกิดขึ้นล้วนเกิดจากเหล่าแพทยจุฬาฯ ซึ่งถือรวมเอาทุกคนที่ได้อยู่ในคณะแพทยศาสตร์แห่งนี้ การหยิบยกเรื่องต่างๆ ขึ้นมาเขียนทำในลักษณะของการวิเคราะห์พิจารณาในแต่ละจุดแต่ละตอน แต่หากในความเป็นจริง สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในมิติที่ซ้อนกัน เพียงแต่ไม่สามารถเขียนให้เห็นภาพรวมของชีวิตและจิตวิญญาณของคณะแพทย-ศาสตร์แห่งนี้ในแต่ละช่วงเวลา (ซึ่งน่าจะเป็นการดีกว่า) ได้

และถ้าหากมองให้ลึกซึ้งลงไปอีกในเนื้อหาของหนังสือ 2 เล่มดังกล่าว จะเห็นได้ว่ายังขาดสภาพแวดล้อมทั้งของคณะฯ มหาวิทยาลัย ประเทศ สภาพการณ์ของโลก รวมถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเหตุการณ์ เพราะพัฒนาการหลายๆ อย่างเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม ความโดดเด่นหรือเกียรติหลายประการเกิดขึ้นโดยอาศัยสถานการณ์และระบบเกื้อหนุนในขณะนั้น อำนวยให้ความเป็นเอก ความคิดริเริ่ม (originality) ปรากฏขึ้น สร้างความโดดเด่น และเป็นกลไกในการพัฒนาคณะแห่งนี้ ในขณะเดียวกันพื้นฐานของกำเนิดในลักษณะของโรงเรียนแพทย์ในสถานพยาบาลของสภาอากาศไทยที่มีปณิธานมุ่งมั่นในการบริการด้านสุขภาพอนามัยก็ล้วนมีส่วนโยงใยและเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาการ

ในฐานะโรงเรียนแพทย์ของมหาวิทยาลัยที่มีปณิธานในการให้การศึกษา การวิจัยและมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

สิ่งต่างๆ ดังกล่าวที่แม้จะไม่ได้กล่าวอ้างอิงทั้งหมดในหนังสือ จึงเป็นสิ่งที่ควรจะได้คำนึงถึง เมื่อได้พิจารณาประวัติศาสตร์ความเป็นมา นอกเหนือไปจากบทวิเคราะห์ ซึ่งจะยังประโยชน์ในการมองแนวโน้มสำหรับการพัฒนาในอนาคต

จุฬาลงกรณ์แพทยานุสรณ์ 2490 - 2540 ชุด (2 เล่ม) ดังกล่าวนั้นคงจะสามารถให้เนื้อหาเพื่อให้เกิด "ภาพ" ของคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังที่คณะกรรมการจัดหาข้อมูลประวัติและวิวัฒนาการฯ มุ่งหวังในการจัดทำ "หนังสือที่ระลึกเนื่องในวาระครบรอบ 50 ปี แห่งการก่อตั้ง" ได้บางส่วน แม้ว่าจะไม่ทั้งหมด แต่ก็หวังว่าคงจะช่วยกระตุ้นเตือนให้ชาวแพทยจุฬาฯ ได้รำลึกย้อนอดีต หรือได้รับทราบความเป็นมาในอดีต รวมถึงวิวัฒนาการของคณะแพทยศาสตร์แห่งนี้ที่ดำเนินต่อมาจนถึงปัจจุบันบ้างไม่มากก็น้อย ผู้ที่สนใจสามารถสั่งซื้อได้ที่สำนักคณบดี ตึกอนันตมหิตลชั้นล่าง หรือสั่งซื้อทางไปรษณีย์ ส่งเช็คส่งจ่ายคณะแพทยศาสตร์ จำนวนเงิน 500 บาท และค่าจัดส่งทางไปรษณีย์ เพิ่ม 50 บาท

แพทยจุฬาฯ

จะก้าวหน้า ยิ่งใหญ่ เกรียงไกรต่อไปเพียงใด

คงต้องมี อดีตเป็นฐาน

ปัจจุบันเป็นพลัง

และการมองอนาคตเป็นเครื่องนำทาง

เรื่อง - สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ

หมายเหตุ

จุฬาลงกรณ์เวชสารยินดีต้อนรับบทความเพื่อตีพิมพ์ในคอลัมน์พิเศษ "ปุมแพทยจุฬาฯ 50 ปี" ซึ่งจะมีอยู่ตลอดระยะเวลาในวารสารจุฬาลงกรณ์เวชสาร ประจำปี 2539 และ 2540 โดยจะขอถือเป็นโอกาสอันดีในกิจกรรมร่วมเฉลิมฉลอง 50 ปี แห่งการก่อตั้งคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนึ่งข้อเท็จจริงในบทความหากท่านผู้อ่านท่านใดเห็นว่าคลาดเคลื่อน ขอความกรุณาแจ้งมายังบรรณาธิการ เพื่อจะได้ตรวจสอบและเก็บไว้เป็นหลักฐานอ้างอิงต่อไปในอนาคต